

JEDNOTNÝ SYSTÉM ZJIŠŤOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ ROZSAHU A NÁSLEDKŮ POUŽITÍ ZHN NEPŘÍTELEM

Trvalý růst potenciálu ZHN pravděpodobného nepřítele má za následek potřebu soustavného zkvalitňování účinnosti opatření ochrany proti ZHN. V souhrnu těchto opatření má významné místo problematika zjišťování úderů ZHN a jejich následků, shromažďování, zpracování a využití příslušných informací ke včasnému varování vojsk a obyvatelstva a k efektivní organizaci dalších opatření ochrany proti ZHN nepřítele.

V podmínkách ČSSR a ČSLA byla v průběhu šedesátých let vytvořena vojsková a teritoriální radiační hlásná síť. Nezávisle na těchto sítích byla realizována výstavba podobných teritoriálních organizačních struktur i v působnosti Civilní obrany ČSSR. Zdroji k získání prvotní informace o použití ZHN a jejich následcích bylo dále vybaveno vojsko PVOS, ozbrojené sbory v působnosti federálního ministerstva vnitra, lidové milice a některé další služby v působnosti federálních a národních resortních ministerstev.

Z analýz vyplývá, že sběr, zpracování a výdej informací o použití ZHN a jejich následcích v podmínkách ČSSR a ČSLA vyžadují uskutečnění organizačních změn, které v souběhu s postupným vybavováním štábů výpočetní technikou přispějí k výraznému zlepšení stavu v této oblasti. Současně s tím bude ale nezbytné sjednotit ob-

sah, formy a způsoby přenášení informací tak, aby byla zabezpečena jejich dostupnost všem orgánům, které je pro svou práci nezbytně potřebují, a současně s tím i vyloučena nežádoucí duplicita informací, jež zatěžují spojovací systém.

V Rozkaze ministra národní obrany pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1986/1987 a v návaznosti na přípravné práce kolektivu funkcionářů zainteresovaných správ FMNO, štábu CO ČSSR, velitelství PVOS, vojenských okruhů, letectva, federálního ministerstva vnitra a dalších stanoví chemickému vojsku ČSLA úkol **připravit zavedení jednotného systému zjišťování a vyhodnocování rozsahu a následků použití ZHN nepřítelem**. Tímto článkem chci proto poskytnout čtenářům ucelenou a přehlednou informaci o obsahu a významu tohoto úkolu.

Jednotný systém zjišťování a vyhodnocování rozsahu a následků použití ZHN nepřítelem (dále jen **Jednotný systém**) je určen k zabezpečení orgánů vojenskopolitického vedení, orgánů velení ozbrojených sil a CO potřebnými informacemi o použití, rozsahu a následcích použití ZHN nepřítelem (v míru o náhodně uskutečněných jaderných výbuších), o haváriích spojených s únikem radioaktivních a toxických látek

na území členských států Varšavské smlouvy a v prostorech [územích], na nichž se nacházejí.

Informací vydávaných Jednotným systémem využívají vojenskopolitické vedení, orgány velení ozbrojených sil a CO s těmito cíli:

- slouží ke spolehlivému určení začátku a charakteru jaderného, chemického a bakteriologického (biologického) napadení nepřítelem,

- v prvopočátku se využívají k vyrozumění ozbrojených sil a obyvatelstva o použití ZHN nepřítel a jejich varování před nebezpečím radioaktivního, chemického a bakteriologického (biologického) zamoření,

- poskytují podklady pro stanovení obsahu, rozsahu a lhůt uskutečňování opatření ochrany ozbrojených sil, obyvatelstva a objektů národního hospodářství proti ZHN,

- vytvářejí výchozí podklady pro efektivní odstraňování následků použití ZHN a havárií doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek a organizací obnovy bojeschopnosti ozbrojených sil a činnosti objektů národního hospodářství,

- poskytují výchozí podklady pro přijímání optimálních rozhodnutí pro činnost ozbrojených sil a obyvatelstva.

Síly a prostředky sdružené do Jednotného systému plní tyto **hlavní úkoly**:

- získávají prvotní údaje o použití ZHN, radioaktivní, chemické, bakteriologické (biologické) situaci zjišťováním parametrů jaderných výbuchů, uskutečňují radioaktivní, chemický a bakteriologický (biologický) průzkum a dozimetrické, chemické a bakteriologické (biologické) kontroly,

- zabezpečují sběr a zpracování prvotních údajů o použití ZHN, o radioaktivní, chemické, bakteriologické (biologické) situaci a stanovení charakteru použití ZHN a havárií, doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek,

- stanoví rozsah následků použití ZHN na základě předpovědi a údajů získaných radioaktivním, chemickým, bakteriologickým (biologickým) průzkumem, dozimetrickou, chemickou a bakteriologickou (biologickou) kontrolou,

- stanoví stupeň ohrožení ozbrojených sil a obyvatelstva radioaktivním, chemickým, bakteriologickým (biologickým) zamořením,

- vyhodnocují stav bojeschopnosti ozbrojených sil a provozuschopnosti důležitých objektů národního hospodářství po použití ZHN na základě předpovědi a údajů radioaktivního, chemického, bakteriologického (biologického) průzkumu, dozimetrické,

chemické, bakteriologické (biologické) kontroly,

- uskutečňují modelování předpokládaných následků při různých variantách pravděpodobného použití ZHN nepřítel,

- připravují a předkládají informace o použití, rozsahu a následcích použití ZHN, haváriích doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek, rovněž závěry a návrhy činnosti ozbrojených sil a obyvatelstva vojenskopolitickému velení ozbrojených sil a CO.

Struktura Jednotného systému na teritoriu ČSSR a u vojsk ČSLA zahrnuje dva podsystemy, které jsou dále vnitřně členěny na stupně. Do Jednotného systému jsou začleněny:

- **Vojskový podsystem**, který zahrnuje síly a prostředky polních vojsk.

- **Teritoriální podsystem**, který zahrnuje síly a prostředky teritoria.

Podsystemy Jednotného systému se vnitřně člení v souladu se strukturou vojsk a administrativního rozdělení státu. V podmínkách ČSLA a CO to představuje stupně:

- u **vojskového podsystemu**: pluk (útvár), divize (svazek), armáda, front,

- u **teritoriálního podsystemu**: okres, kraj, republika, ČSSR.

Každý podsystem a všechny jeho stupně mají z hlediska vnitřních funkcí v podstatě shodnou **vnitřní strukturu**, která zahrnuje:

- místo velení,

- síly a prostředky

- zjišťování jaderných výbuchů,

- radioaktivního, chemického, bakteriologického (biologického) průzkumu, dozimetrické, chemické, bakteriologické (biologické) kontroly,

- spojení,

- sběru, zpracování, zobrazení a předávání údajů (informací).

Za udržování **bojové pohotovosti** sil začleněných do Jednotného systému odpovídají příslušné štáby. Za odborné řízení podsystemů a stupňů Jednotného systému bezprostředně odpovídají příslušní náčelníci chemického vojska (chemické služby). Pro Jednotný systém jsou stanoveny stejné stupně bojové pohotovosti jako u vojsk ČSLA. Podsystemy a stupně Jednotného systému jsou udržovány zpravidla v takovém stupni bojové pohotovosti, v jakém se nachází příslušná složka ozbrojených sil. V případě nutnosti (např. při výskytu havárií spojených s únikem radioaktivních nebo toxických látek) může být podsystem nebo jeho stupeň uveden i do vyššího stupně bojové pohotovosti na roz-

kaz velitele, jemuž je podsystem nebo jeho stupeň podřizen.

Při **výstavbě vojenského podsystemu** navazují příslušní velitelé a náčelníci na zkušenosti z operačních, operačně taktických, taktických cvičení vojsk a nácviků radiálních středisek (výpočetně analytických skupin), jakož i na výsledky odborných taktických cvičení útvarů a jednotek radiálního a chemického průzkumu. K jeho výstavbě jsou využity v prvním období všechny zavedené, v organizační struktuře ČSLA již začleněné síly a prostředky.

Zdroje prvotní informace zahrnují prostředky pro zjišťování parametrů jaderných výbuchů, útvary a jednotky radiálního a chemického průzkumu, zařízení bakteriologického (biologického) průzkumu, jednotky a zařízení dozimetrické, chemické, bakteriologické (biologické) kontroly. Základem struktury zdrojů prvotní informace jsou útvary a jednotky radiálního a chemického průzkumu. Na zdroje prvotní informace svou činností navazují **orgány shromažďování, zpracování, zobrazení a předávání informací** o použití ZHN, jeho následcích, o haváriích doprovázených únikem radioaktivních a toxických látek; radiální střediska frontu a armád, jejich týlů a společného velitelského stanoviště letectva a PVO frontu, dále výpočetní analytické skupiny divizí a různé pomocné orgány. Výsledkem spolupráce mezi orgány řízení chemického vojska a pracovníky automatizace a mechanizace na všech úrovních velení ČSLA je rozsáhlá realizovatelná možnost využívat pro činnost jednotného systému výpočetní techniku. V rámci jednotného systému se od stupně divize po centrum využívá výpočetní technika, která se postupně vybavuje souborem programů, jež umožňují optimalizovat výpočty, přenosy informací, formu i obsah výstupních informací atd. Vojсковý podsystem jednotného systému využívá **spojovací prostředky**, mezi které patří jednak tabulkové spojovací prostředky útvarů a jednotek začleněných do vojenského podsystemu a dále dočasně vyčleněné přenosové kanály stále vojenské spojovací sítě a polní spojovací soustavy. K přenosu informací v jednotném systému se využívají prostředky utajeného spojení. Při předávání informací neutažovanými pojiťky se používají jednotné hovorové (signální) tabulky. K uvědomování vojsk o použití ZHN nepřitelem a haváriích se v poli využívají rádiové sítě radiálních informací, velitelské a štábní rádiové sítě a směry. Činnost vojenského podsystemu je završována **orgány velení podsystemu** a stupňů; např. místa velení NCHV frontu, vojenských okruhů a armád,

NCHS letectva frontu, NCHS divizí (svazků) a pluků (útvárů).

Výstavba teritoriálního podsystemu navazuje na zkušenosti z činnosti teritoriální radiální hlášené sítě, štábů, útvarů a jednotek CO ČSSR. K výstavbě podsystemu budou využity jako **zdroje prvotní informace** prostředky pro zjišťování parametrů jaderných výbuchů, jednotky radiálního a chemického průzkumu teritoriální hlášené sítě a svazky (útvary) teritoria, radiolokatory PVOS, mobilní stanice analytického zjišťování CO, automatické hlásiče úrovně radiace CO, zařízení zdravotnické, veterinární služby, síly a prostředky ozbrojených sil, závodů, resortů atd. Funkci **orgánů shromažďování, zpracování, zobrazení a předávání informací** budou plnit radiální střediska (FMNO, vojenských okruhů), radiální skupiny krajů a okresů, vyhodnocovací střediska štábů CO okresů, krajů, republik, ČSSR a vyhodnocovací orgány resortů.

Značně rozmanité **prostředky spojení** budou zahrnovat spojovací prostředky vojsk ČSLA začleněných do teritoriálního podsystemu včetně spojovací soustavy štábů a vojsk PVOS a vedle toho spojovací prostředky ministerstva spojů.

Hlavním **orgánem velení** teritoriálního podsystemu je místo velení NCHV ČSLA, na podřazených stupních jsou to příslušní NCHV vojenských okruhů, NCHS PVOS, dále NCHS KVS, svazků, útvarů PVOS a teritoriálních vojsk.

V míru působí vojсковý a teritoriální podsystem podle jednotného plánu. Rozdělení na samostatné podsystemy nastává až při rozvinutí polních vojsk a teritoria. Při působení vojenského podsystemu (stupňů) na teritoriu bude nezbytná součinnost mezi jednotlivými stupni.

K zabezpečení plnění hlavních úkolů jednotného systému musí být u jednotlivých stupňů vojenského podsystemu i součástí vyčlenovaných do teritoriálního podsystemu v nepřetržité pohotovosti určitá část **pohotovostních sil**. Do nich musí být začleněn nezbytný počet zdrojů prvotní informace, důstojníků chemického vojska, dozorců orgány a pohotovostní směny radiálních středisek. Jejich rozsah je stanoven podle zásad, které určí příslušní velitelé.

Výstavba jednotného systému probíhá ve dvou vzájemně se prolínajících obdobích. V prvním období se jednotný systém vytváří na základě využití zavedených sil a prostředků, které jsou již nyní k dispozici. Začleňují se do něho zdroje prvotní informace vojsk ČSLA, CO, prostředky spojení, zobrazení a předávání informací a

příslušné orgány velení. Hlavním obsahem druhého období bude kontinuální přeměna neautomatizované formy Jednotného systému na automatizovaný systém.

Současné období realizace normativů k zavedení Jednotného systému vyžaduje od štábů a NCHV (NCHS) vysokou pracovní aktivitu a je náročné na důsledné udržování součinnosti mezi zainteresovanými složkami. Vedle dořešení organizačních a materiálových otázek bude důležité správ-

ně a jednotně pochopit obsah a formy činnosti jednotlivých struktur Jednotného systému, jejich vzájemné vazby, zásady součinnosti, obsah a způsoby zpracování informací od vstupu až po vydání informací atd. Tento proces si vyžádá souběžně se zaváděním Jednotného systému prohlubovat spolupráci mezi orgány řízení chemického vojska a štáby CO ČSSR, PVOS, federálního ministerstva vnitra a dalšími zainteresovanými složkami.

Problematika výstavby Jednotného systému, jak ukazuje tento článek, bude po dobu několika nejbližších let důležitým, rozsáhlým a náročným úkolem. Cílem tohoto článku bylo přispět k jeho jednotnému chápání a realizaci.